

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE
BIBLIOTEKA
UL. GYBULSKIEGO NR
50-205 WROCLAW
nr inw C-537

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE

Nr 6

W a r s z a w a

maj 1971
=====

Z ramienia Zarządu Głównego redagują doc.dr habil. A. Szujecki
dr W. Mikołajczyk

B I U L E T Y N I N F O R M A C Y J N Y

Do użytku wewnętrznego

B I U L E T Y N I N F O R M A C Y J N Y

POLSKIEGO TOWARZYSTWA ENTOMOLOGICZNEGO

Nr 6

W a r s z a w a

maj 1971

Z ramienia Zarządu Głównego redagują doc.dr A.Szujecki
dr W.Mikołajczyk

KOMUNIKATY

PTE w okresie ostatniego 25-lecia

Rada Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki przy PAN zwróciła się do Zarządu Głównego PTE z pismem, którego wyjątki cytujemy:

W Polsce Ludowej powstało względnie reaktywowało i rozwinęło działalność ponad 150 stowarzyszeń naukowych. Stowarzyszenia te posiadają wielostronny i cenny dorobek, który powinien być przedstawiony społeczeństwu i Rządowi. Należy określić rolę, jaka przypada społecznemu ruchowi naukowemu w rozwoju nauki, w intensyfikacji metod gospodarki narodowej i w tworzeniu kultury społecznej opartej na nauce. W ślad za tym należy rozważyć właściwe zasady i formy wspomagania społecznego ruchu naukowego ze strony społeczeństwa i państwa a zwłaszcza Polskiej Akademii Nauk.

Biorąc to pod uwagę Rada Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki jako organ doradczy władz Akademii i towarzystw naukowych uważa za celowe zwołanie Zjazdu Towarzystw Naukowych jeszcze przed końcem bieżącego roku. Powodzenie Zjazdu wymaga rozwinięcia szerokiej dyskusji nad aktualnymi problemami społecznego ruchu naukowego.

Rada Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki przystępuje obecnie do gromadzenia materiałów obrazujących dorobek towarzystw naukowych w okresie XXV-lecia Polski Ludowej oraz przyjmuje wnioski i propozycje do dyskusji. Będą one podstawą do ustalenia programu Zjazdu oraz wykorzystane w referatach na Zjazd.

Rada uprzejmie prosi Zarząd o przysłanie syntetycznego opracowania przedstawiającego osiągnięcia Towarzystwa w okresie powojennym do końca 1970 r. i aktualną działalność Towarzystwa.

Podpisano: Bogdan Suchodolski, czł.rzecz.PAN

Zarząd Główny przygotował następujące sprawozdanie, opracowane przez prof.dra H.Sandnera, doc.dra habil.M.Mroczkowskiego, doc.dra habil.A.Szujeckiego i dra W.Mikołajczyka:

Polskie Towarzystwo Entomologiczne, działające do roku 1966 jako Polski Związek Entomologiczny, powstało w 1920 r.

W czasie II wojny światowej straciło życie 33 członków Towarzystwa, wśród nich dr Roman Kuntze, profesor nadzwyczajny SGGW, rozstrzelany przez Niemców w sierpniu 1944 roku w Warszawie.

Po wojnie Towarzystwo wznowiło swą działalność oficjalną 12 maja 1947 roku, w wyniku uchwał XVIII Walnego Zgromadzenia powziętych przy udziale zaledwie 20 osób, których adresy były znane. Wkrótce Towarzystwo liczyło już 129 członków.

W roku 1948 wznowiona została działalność Towarzystwa na polu wydawniczym - ukazuje się 1 zeszyt XVIII tomu Polskiego Pisma Entomologicznego. W przedmowie do tomu ówczesny Zarząd pisał: "Zarząd zdaje sobie sprawę, że w zmienionych warunkach wyłaniają się nowe zadania dostosowania prac Związku do aktualnych potrzeb społeczeństwa i włączenia ich we wspólny wysiłek dla przyspieszenia odbudowy kraju.

Na pierwszy plan wysuwają się postulaty gospodarcze. Dlatego obok dotychczasowej działalności, przeważnie teoretycznej, pragniemy zwrócić baczniejszą uwagę na te działy entomologii, które mają bezpośredni związek z zagadnieniami ochrony produktów ogólnej użyteczności przed szkodnikami owadziimi... Wszelkie prace idące w tym kierunku będziemy popierać... Zarząd zwraca się do wszystkich Członków z apelem o współpracę i propagowanie naszych celów w szerokich kołach społeczeństwa".

Te słowa w zasadzie określiły dalszy kierunek rozwoju i działalności Towarzystwa, oddając też wiernie jego zadania statutowe.

W okresie powojennym liczba członków Towarzystwa stale

wzrastała. W roku 1950 było ich 170, w roku 1951 - 230, w roku 1957 - 452, w 1961 roku - 482, w 1965 - 360, w roku 1970 - 442.

Działalnością Towarzystwa kieruje Zarząd Główny z siedzibą w Warszawie, a pracą 12 Oddziałów - Zarząd Oddziałów PTE w Białymstoku, Bytomiu, Gdańsku, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Skierniewicach, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu. Dużą rolę w łączności między Zarządem a członkami odgrywa Biuletyn Informacyjny PTE wydawany od roku 1969. Zawiera on informacje o działalności Towarzystwa, kronikę życia oddziałów, komunikaty o działalności wydawniczej PTE, sprawozdania z sympozjów naukowych i zjazdów entomologicznych w kraju i zagranicą, podaje dane o ruchu członków.

Badania prowadzone przez Towarzystwo.

Towarzystwo, jako całość, własnych badań naukowych nie prowadzi - skupia specjalistów z różnych gałęzi wiedzy entomologicznej zaangażowanych w tematykę badawczą własnych placówek, bądź też - w niektórych przypadkach - entomologów-amatorów prowadzących indywidualne badania naukowe.

W ostatnich latach podjęto próby koordynowania badań entomologicznych w Kraju. Powołano sekcje specjalistyczne, które nie mając charakteru organizacji działających wewnątrz Towarzystwa ułatwiają jedynie kontakty ludzi o podobnych zainteresowaniach, służą wymianie doświadczeń, stymulują rozwój badań w pożądanym kierunkach. Pozwala to ująć w ramy organizacyjne również badania entomologów-amatorów i wykorzystać je przy rozwiązywaniu problemów praktycznych.

Rola Towarzystwa w rozwoju nauki.

Działalność naukowa Towarzystwa - nie uwzględniając tu jego działalności wydawniczej i bibliotekarskiej - polega m. innymi na organizowaniu: zebrań naukowych Oddziałów, zjazdów naukowych, specjalistycznych sympozjów i sesji krajowych, sympozjów międzynarodowych, na uczestniczeniu w międzynarodowych kongresach entomologicznych.

Zebrań naukowych Oddziałów są podstawową i najczęściej stosowaną formą działalności. W każdym z 12 Oddziałów odbywa się ich od kilku do kilkunastu rocznie. Tematem są m. innymi referaty i doniesienia naukowe, prezentowane są również pra-

ce przeznaczone do opublikowania w Polskim Piśmie Entomologicznym. Prelegentami są nie tylko członkowie własnego Oddziału, lecz również osoby zaproszone z zewnątrz. Zebrania mają charakter zebrań otwartych, dostępne są dla zainteresowanych osób, np. z różnych ośrodków naukowych, uczelni itp.

Zjazdy naukowe Towarzystwa, połączone z walnymi zgromadzeniami sprawozdawczo-wyborczymi, organizowane są co dwa lata, kolejno przez różne Oddziały. Odbývają się pod określonym hasłem, do którego dostosowana jest tematyka referatów i doniesień naukowych.

Krajowe sympozja specjalistyczne są - szczególnie w ostatnich latach - coraz częściej stosowaną formą pracy. Obejmowały one dotąd zagadnienia głównie z zakresu entomologii stosowanej, organizowane były pod opieką takich placówek naukowych, jak wyższe szkoły rolnicze i Instytut Ochrony Roślin. W związku z nowo powstałymi sekcjami specjalistycznymi: entomologii rolno-sadowniczej, koleopterologicznej, myrmekologicznej, chcemy tej formie pracy zapewnić szczególną opiekę.

Międzynarodowe sympozja Entomofaunistyki Europy Środkowej odbywają się co dwa lata. Jedno - czwarte z kolei - zorganizowaliśmy w Białowieży /1-4.IX.1969 r./, w pozostałych /w Opawie, Görlitz, Budapeszcie/ byliśmy i jesteśmy współorganizatorami i uczestnikami.

W skład stałego komitetu organizacyjnego zostały powołane z Polski trzy osoby, przedstawiciele PTE. W Komitecie reprezentowane są: Austria, Czechosłowacja, NRD, NRF, Polska, Węgry oraz Jugosławia i ZSRR, jako obserwatorzy.

Przedstawiciele Towarzystwa biorą, w miarę możliwości, udział w odbywających się co 4 lata Międzynarodowych Kongresach Entomologicznych oraz w zjazdach zagranicznych towarzystw entomologicznych.

Na ostatnim, XIII Kongresie w Moskwie, w 1969 roku, uczestniczyły z Polski 82 osoby, wygłoszono 23 referaty.

Upowszechnianie nauki.

Oddziały PTE realizują bardzo obszerny program prelekcji dla osób interesujących się entomologią i ochroną roślin przed owadami.

Prelekcje są organizowane przez Oddziały na terenie własnym, na terenie innych towarzystw lub instytucji zajmujących się upowszechnianiem wiedzy, np. TWP, Uniwersytety Powszechne,

Ogniska Nauczycielskie, PTTK, Domy Kultury, świetlice zakładów przemysłowych /zwłaszcza na Śląsku/. Słuchaczami są przedstawiciele różnych środowisk, szczególnie młodzież, nauczyciele, robotnicy.

Nieco inny charakter mają organizowane przez Oddziały Towarzystwa kursy szkoleniowe, wykłady, pogadanki instruktażowe. Są one prowadzone dla producentów rolnych, zwłaszcza sadowników, służby ochrony roślin, nauczycieli i studentów. Obejmują zagadnienia rozpoznawania i zwalczania szkodników oraz metodykę prac entomologicznych. Ta działalność Towarzystwa i jego Oddziałów zbiega się często z działalnością placówek naukowych, przy których rejestrowane są Oddziały Towarzystwa, a które mogą zabezpieczyć stronę materialną szkolenia.

W ostatnim 5-leciu wygłoszono około 260 pogadanek popularyzujących wiedzę i wykładów szkoleniowych.

Kontakty Towarzystwa z radiem, telewizją i wytwórniami filmowymi bardziej są rozwinięte w ośrodkach prowincjonalnych, dzięki bliższej współpracy tamtejszych pracowników naukowych z miejscowymi instytucjami środków masowego przekazu. Szczególnie wiele prelekcji w radio i telewizji było realizowanych przez członków Oddziału Bytomskiego i Skierniewickiego PTE. Tak np. w Bytomiu radio przygotowało szereg pogadanek na temat rozwoju i osiągnięć PTE na Górnym Śląsku z okazji XX-lecia PRL. Członkowie Oddziału w Skierniewicach wygłosili liczne pogadanki w radiu i telewizji na temat ochrony sadów przed owadami.

Członkowie Oddziału PTE w Łodzi współpracowali ze Studium Opracowań Filmów i Wytwórnią Filmów Oświatowych przy realizacji kilku filmów o tematyce entomologicznej.

Towarzystwo niejednokrotnie odegrało dużą rolę inspirującą w upowszechnianiu i popularyzacji wiedzy. Ze sprawozdań Oddziałów wynika, że członkowie Towarzystwa opublikowali w latach 1965-70 około 240 artykułów popularno-naukowych.

Towarzystwo ma poważny wkład w organizowanie wystaw o tematyce entomologicznej. Tu również przodują Oddziały na Górnym i Dolnym Śląsku. W ostatnich kilku latach Oddziały te urządziły wystawy powszechnie dostępne w Wojewódzkim Parku Kultury w Chorzowie, Klubie Oficerskim w Brzegu nad Odrą, w Domu Książki i Muzeum Górnośląskim w Bytomiu, Domu Kultury

Huty Zygmunt, Zakładowym Domu Kultury w Rybniku, we Wrocławiu, w Uzdrowisku w Cieplicach Śląskich. Materiały dotyczące entomologii popularyzowano także przy innych okazjach, np. podczas Międzynarodowego Sympozjum Entomologicznego w Białowieży zamieszczono na dworcu kolejowym w Białymstoku, w specjalnej gablocie, cykl materiałów ilustrujących problematykę badań entomologicznych i informacje o Sympozjum. Do podobnych celów wykorzystywane są też wystawy filatelistyczne, fotograficzne oraz akcje prowadzone przez inne Towarzystwa.

PTE współpracuje w zakresie upowszechniania wiedzy z Towarzystwem Wiedzy Powszechnej, Uniwersytetami Powszechnymi, Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Rolnictwa, Naczelną Organizacją Techniczną, Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym, Stacjami Ochrony i Kwarantanny Roślin, Zarządami Zieleni Miejskiej, Zarządami Pracowniczych Ogródków Działkowych, innymi Towarzystwami Naukowymi: Zoologicznym, Hydrobiologicznym, Przyrodników im.Kopernika.

Działalność Towarzystwa w zakresie pomocy udzielanej amatorom można sprowadzić do następujących punktów:

1. udzielanie konsultacji
2. umożliwienie uczestnictwa w zebraniach i posiedzeniach naukowych
3. zapewnienie możliwości korzystania z biblioteki naukowej Towarzystwa
4. organizowanie przez niektóre Oddziały wspólnych badań terenowych
5. organizowanie wycieczek naukowych
6. zabezpieczanie prawne zezwolenia wstępu na tereny leśne w całej Polsce dla członków PTE w celu prowadzenia obserwacji naukowych
7. ułatwianie nabycia sprzętu niezbędnego do prowadzenia badań entomologicznych
8. prowadzenie działalności wydawniczej: Polskie Pismo Entomologiczne zamieszcza w pierwszej kolejności prace członków Towarzystwa, Klucze do oznaczania owadów Polski - wydawane przez PTE umożliwiają podjęcie różnorodnych badań entomologicznych przez osoby początkujące na polu nauki.

W zakończeniu omawiania niewątpliwie wszechstronnej działalności Towarzystwa w zakresie upowszechniania nauki należy stwierdzić, że jednak jest ona niewspółmierna do możliwości

kadrowych, często improwizowana dużym nakładem pracy. Sytuacja taka wynika z braku funduszy na bardziej różnorodne formy popierania amatorskiego ruchu naukowego /fundusze na badania naukowe, sprzęt, informację/ oraz organizację wystaw, wycieczek, prelekcji, a szczególnie kursów doszkalających.

Częściowe koszty tego typu działalności mogłyby być może pokryte przez podjęcie przez PTE działalności usługowej, na co jednak Towarzystwo mimo starań nie uzyskało dotychczas zgody władz administracyjnych i Polskiej Akademii Nauk.

Oddziały i Zarząd Główny borykają się ponadto z brakiem lokali na popieranie amatorskiego ruchu naukowego a czasem także i na działalność odczytową.

Znaczną rolę w upowszechnianiu wiedzy entomologicznej mogłoby odegrać czasopismo popularno-naukowe zajmujące się szczególnie praktycznymi, gospodarczymi aspektami entomologii.

Jasno należy też sobie zdawać sprawę z faktu, iż nie wszyscy członkowie Towarzystwa są jednakowo zainteresowani w uczestniczeniu lub korzystaniu z różnych form pracy rozwijanej przez PTE. Wynika to przede wszystkim z charakteru pracy i kwalifikacji naukowych członków.

Istnieje trudność w opracowaniu wspólnego programu działania dla amatorów i profesjonalistów. Z materiałów zawartych w odpowiedziach na ankietę rozesłaną w roku 1968 przez Zarząd do członków wynika, że dezyderaty amatorów kierowane pod adresem Towarzystwa dają się sprowadzić do następujących punktów:

1. pomocy w zakresie informacji naukowej i organizacyjnej
2. ułatwienia zakupu i wypożyczanie literatury fachowej
3. zaopatrzenie w sprzęt specjalistyczny
4. opieki naukowej i organizacyjnej nad poczynaniami naukowymi
5. ułatwienie różnego rodzaju kontaktów naukowych
6. ożywienia działalności wydawniczej w zakresie popularyzacji entomologii i przewodników metodycznych

Natomiast osoby pracujące zawodowo w entomologii oczekują od PTE:

1. poradnictwa metodycznego i organizacji kursów doszkalających /szczególnie z dyscyplin pomocniczych - statystyka, technika mikroskopowa, fotografia naukowo-przyrodnicza itp./
2. pomocy instytucjonalnej w określaniu gatunków owadów; domagają się tego szczególnie przedstawiciele entomologii stosowanej, ekologowie /rolę takiej instytucji mogłoby sprawować

gospodarstwo pomocnicze w PTE/

3. organizacji dyskusji naukowych, specjalistycznych itp.
4. możliwości publikowania prac o większej objętości niż dotychczas
5. ułatwień w nawiązywaniu kontaktów naukowych - krajowych i zagranicznych
6. organizacji wycieczek do instytucji naukowych w kraju i zagranicę
7. rozwinięcia informacji naukowej w zakresie entomologii.

Towarzystwo od roku 1968 do chwili obecnej podjęło szereg inicjatyw zmierzających do rozwiązania słusznych postulatów członków, o czym była mowa w poprzedniej części opracowania. Konieczne jest jednak zapewnienie większych środków na działalność popularyzatorską, organizację wycieczek, kursów dokształcających, zapewnienie regularnego przydziału dewiz na sprowadzanie z zagranicy niezbędnego sprzętu i literatury jak również dotowanie pewnych badań naukowych, możliwych do prowadzenia przez amatorów.

Dorobek wydawniczy.

Po wznowieniu działalności w roku 1947, Polskie Towarzystwo Entomologiczne reaktywowało swoje pismo naukowe - Polskie Pismo Entomologiczne, Bulletin Entomologique de Pologne. Czasopismo to pozostaje do dziś jedynym wydawanym w Polsce periodykiem poświęconym entomologii teoretycznej i stosowanej. Analogicznego czasopisma naukowego nie wydaje żadna z placówek Polskiej Akademii Nauk, ani też żadna ze szkół wyższych. W latach 1948 - 1970 wydano 23 roczniki Polskiego Pisma Entomologicznego /tomy 18-40/, będącego od 1967 r. kwartalnikiem. Zamieszczane w Polskim Piśmie Entomologicznym prace naukowe stoją na ogół na najwyższym poziomie światowym, szczególnie prace teoretyczne, publikowane w językach tzw. kongresowych. W okresie 1956 - 1966 Polskie Pismo Entomologiczne zamieszczało jedynie prace z zakresu entomologii Teoretycznej, a prace z zakresu entomologii stosowanej publikowane były w drugim czasopiśmie Polskiego Pisma Entomologicznego - seria B Polskiego Pisma, wydawanego w latach 1956 - 1966. Seria B Polskiego Pisma Entomologicznego, planowana jako kwartalnik, wychodziła w latach 1958 - 1966 co pół roku w łączonych, podwójnych numerach. Wydanych zostało łącznie 26 tomików /zeszyty 1-44/.

Od 1969 r. Zarząd Główny PTE wydaje dla swoich członków, na powielaczu, "Biuletyn Informacyjny". W latach 1969 i 1970 wydano 5 pierwszych numerów, zawierających rozmaitego rodzaju informacje z życia Towarzystwa, wykazy członków, katalog zawartości biblioteki Towarzystwa itp.

Od 1954 r. Polskie Towarzystwo Entomologiczne zaczęło wydawanie monumentalnego opracowania zbiorczego "Klucze do oznaczania owadów Polski" zaplanowanego na 360 pozycji wydawniczych. W opracowaniu uczestniczy ponad 70 najwybitniejszych naszych uczonych - entomologów, autorów poszczególnych części czy zeszytów. Do końca 1970 roku wydanych zostało 68 pozycji tego opracowania, mających objętość ponad 420 arkuszy wydawniczych i zawierających ponad 13.000 rysunków, w znacznej większości oryginalnych.

"Klucze do oznaczania owadów Polski" stanowią nie tylko opracowanie stojące na najwyższym poziomie naukowym /o. czym świadczą bardzo liczne recenzje specjalistów w kraju i zagranicą/, ale są zarazem pierwszym w nauce polskiej monograficznym ujęciem, w formie analitycznych przeglądów, całości fauny krajowej owadów, stanowiących ponad 2/3 wszystkich gatunków zwierząt na świecie.

"Klucze do oznaczania owadów Polski" zostały swego czasu uznane za opracowanie szczególnie ważne dla rozwoju gospodarki narodowej i jako takie weszły w skład ogólnonarodowego planu badań, szczególnie ważnych w ramach problemu "Podstawowe prace monograficzne o świecie zwierzęcym Polski".

Łącznie z wydawanymi przez Zakład Zoologii Systematycznej i Doświadczalnej Polskiej Akademii Nauk w Krakowie "Kluczami do oznaczania kręgowców Polski" oraz z planowanymi w przyszłości przez Instytut Zoologiczny Polskiej Akademii Nauk w Warszawie "Kluczami do oznaczania bezkręgowców /prócz owadów/ Polski" - wydawane przez Polskie Towarzystwo Entomologiczne "Klucze do oznaczania owadów Polski" obejmą całość świata zwierzęcego Polski.

Perspektywy rozwoju i trudności.

W ciągu ostatnich kilku lat, Towarzystwo czyni wysiłki w kierunku unowocześnienia swej działalności. Jednym z wyrazów tych wysiłków jest powołanie sekcji specjalistycznych i organizowanie sympozjów i konferencji naukowych. Towarzystwo zamierza rozwijać w przyszłości ten kierunek, zastępując tradycyjne zeb-

rania referatowe, ogólnokrajowymi spotkaniami tematycznymi o charakterze dyskusyjnym. Zamierza się rozszerzyć współpracę międzynarodową przez zwiększenie liczby spotkań międzynarodowych i znaczne rozszerzenie wymiany wydawnictw.

Przewiduje się rozwijanie nowych form pracy badawczej /np. badania nad migracjami owadów, badania zoogeograficzne itp./, do których wciągnięci zostaną entomologowie-amatorzy.

Towarzystwo będzie dążyć do rozszerzenia działalności wydawniczej /zwiększenie objętości obecnych pozycji i ewentualne utworzenie nowych, jak "Monografie Entomologiczne" i czasopismo popularno-naukowe/.

Trudności, na jakie napotyka Towarzystwo, wiążą się w pierwszym rzędzie z ograniczeniami finansowymi, w wyniku których nie można obecnie rozszerzyć bibliotecznej wymiany zagranicznej /brak odpowiedniego etatu/ oraz zwiększyć objętości wydawanych tytułów.

Podpisano: Prof.dr Henryk Sahnner

Dr Waldemar Mikołajczyk

Powstanie Sekcji Koleopterologicznej

Zarząd Główny PTE na posiedzeniu w dniu 28 kwietnia 1971 r. zatwierdził uchwałę podjętą przez Uczestników I Ogólnopolskiego Spotkania Koleopterologów /Rogów 20-31.III.1971 r./ o utworzeniu Sekcji Koleopterologicznej PTE i powołaniu na jej przewodniczącego dra Andrzeja Warchałowskiego /Instytut Zoologiczny UW, Wrocław, Sienkiewicza 21.

Sympozja

I. Dnia 29 maja br. odbyło się w Olsztynie sympozjum na temat owadów - zapylaczy.

II. W dniach 4-5 czerwca br. Zarząd Główny i zarząd Oddziału Warszawskiego PTE zorganizowały w Warszawie sympozjum myrmekologiczne. Omówiono na nim wpływ mrówek na środowisko, dokonano przeglądu bieżących badań myrmekologicznych w Polsce, rozpatrzono sprawy organizacji Sekcji Myrmekologicznej i następnego sympozjum.

Nowi członkowie PTE

Na zebraniach Zarządu Głównego w dniach 23.II i 28.IV.br. zostały przyjęte w szeregi członków Towarzystwa następujące osoby: Andrzej Szyszka /Bytom/; inż. Teresa Godzik, mgr Teresa Jaworska, Władysław Nowak, dr Barbara Pieronek, Marian Stryczek, Józef Śliwiński, dr Zofia Ciesielska, Kazimierz Urbańczyk /Kraków/; Jan Kowalczyk /Łódź/; dr Irena Mostowska, mgr Ewa Wacława Kopala /Olsztyn/; Leszek Szurkowski, inż. Maria Wiklendt, mgr Janusz Rosada /Poznań/; mgr inż. Teresa Badowska, mgr Maria Olszak /Skierniewice/; mgr Alioja Krzezińska, inż. Stanisław Perliński, dr Józef Kroczyński, Jadwiga Motz /Warszawa/; dr Halina Gołuszka /Wrocław/.

Skreślono z listy członków na własną prośbę: dr Antoni Łakocy, Stanisław Pogoń /Poznań/; Benigna Rafińska, mgr inż. Bożena Foltyn /Szczecin/; Wanda Gliwiec /Toruń/; mgr Danuta Strzemecka /Warszawa/; mgr Maria Bogdanowicz /Wrocław/ i na wniosek Oddziałów: Eugeniusz Panek, Roman Piotrowski, Wiktor Waloszczyk /Bytom/; dr Okano Masao, dr Cenek Podany /Kraków/; Krzysztof Morow /Lublin/; mgr Halina Boguoka Pitulko, mgr Antoni Kitta, mgr inż. Jerzy Wardęski Poznań/; inż. Władysław Cukier, inż. Celina Przeklasa /Toruń/; Wiesław Jurkowski /Warszawa/.

KRONIKA ODDZIAŁÓW

Nowy Zarząd Oddziału Warszawskiego

Dnia 19.II.1971 r. odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Oddziału Warszawskiego. Wybrano nowy Zarząd w składzie: przewodniczący - ks.Tomasz Bojasiński, wiceprzewodniczący - dr Jakub Tomasz Nowakowski, sekretarz - Andrzej Maciejewski, skarbnik - mgr Janusz Wagner, członek Zarządu - mgr Roman Hołyński oraz Komisję Rewizyjną: dr Danuta Cichy, mgr Sławomir Mazur, mgr Andrzej Kolk.

Adres Oddziału Warszawskiego: Warszawa, Nowy Świat 72 - Zakład Ekologii PAN a przewodniczącego Oddziału - Warszawa, ul. Piwna 9.

Nowy Zarząd Oddziału Lubelskiego

Dnia 27.III.1971 r. odbyło się zebranie sprawozdawczo-

wyborcze Oddziału Lubelskiego. Wybrano nowy Zarząd w składzie: przewodniczący - doc.dr habil.Bartłomiej Mieczulski, wiceprzewodniczący - dr Roman Gieryng, sekretarz - mgr Jolanta Napiórkowska-Kowalik, skarbnik - mgr Elżbieta Głowacka, członek Zarządu - doc.mgr Romuald Krzywicki oraz Komisję Rewizyjną: dr habil.Zdzisław Cmoluch, dr Julia Piasecka, dr Anna Anasiewicz.

Adres Oddziału Lubelskiego: Lublin, ul. Akademicka 15 - Instytut Ochrony Roślin WSR.

INFORMACJE WYDAWNICZE

Polskie Pismo Entomologiczne

W zeszytach Nr 2 i 3 tomu 41 /1971/ Polskiego Pisma Entomologicznego ukazały się następujące prace:

Entomologia teoretyczna:

- Teresa Jazdzewska, Jętki /Ephemeroptera/ rzeki Grabl
Zdenek Bouček, O dwóch europejskich gatunkach Pteromalidae
/Hymenoptera/ związanych ze szpilkowymi
Hans Malicky, Nowe stanowiska *Rhyacophila simulatrix* McL
/Trichoptera, Rhyacophilidae/
Jan Koteja, Materiały do fauny czerwów Polski /Homoptera,
Coccoidea/. III.
Ryszard Haitlinger, Pchły /Siphonaptera/ drobnych ssaków
Beskidu Żywieckiego
Irena Zawirska, Studia nad gatunkami z grupy *Chirothrips*
manicatus /Haliday/ /Thysanoptera/. III. *Chirothrips*
pallidicornis Priesner - morfologia i przyczynek do biologii
Stefan Mielewczyk, Wazki /Odonata/ Mierzei Helskiej
Józef Banaszak, obserwacje nad porobnicą murarką - *Anthophora*
parietina Fabr./Hym., Apoidea/
Andrzej Bednarek, Interesująca forma grzbietopławka *Notonecta*
glauca L. /Heteroptera, Notonectidae/
Kazimierz Galewski, Badania nad przystosowaniami morfotyczno-
biotycznymi europejskich gatunków z rodziny Dytiscidae /Coleoptera/

Entomologia stosowana:

Mieczysław Górny, Z badań nad biegaczowatymi /Col., Carabidae/

zadrzewienia śródpolnego i pól

Wit Chmielewski, Obserwacje biologiczno-ekologiczne *Lardoglyphus konoi* /Sasa et Asanuma, 1951/ /Acarina, Acaridae/
- nowego dla Polski szkodnika przechowalni

Bernhard Klausnitzer, Gisela Forster, Przyczynek do znajomości morfologii jaj kilku środkowoeuropejskich biedronkowatych - *Coccinellidae* /Coleoptera/

Zbigniew T. Dąbrowski, Zapotrzebowanie pokarmowe przedziorków i czynniki wpływające na wartość odżywczą ich roślin żywicielskich

Jerzy Wiśniewski, Przemysław Myjak, Tadeusz Przyborowski,
Mrówka faraona - *Monomorium pharaonis* L. /Hym., Formicidae/

Kronika:

Jan Boczek, VII Międzynarodowy Kongres Ochrony Roślin w Paryżu

Przegląd Piśmiennictwa:

Różne recenzje wydawnictw zagranicznych

/-/ Redakcja PTE

ENTOMOLOGIA W POLSCE I ZAGRANICĄ

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

W listopadzie i grudniu ubiegłego roku przebywał w Stanach Zjednoczonych dr Jan Kot z Zakładu Ekologii PAN w Warszawie. M.in. występował - upoważniony przez ZG - jako przedstawiciel PTE na zjeździe Amerykańskiego Towarzystwa Entomologicznego, w Miami Beach na Florydzie.

Wygłosił tam referat na temat pięćdziesięciolecia Polskiego Towarzystwa Entomologicznego.

Dr J. Kot przedstawił sprawozdanie z całego okresu pobytu w USA, które w skrócie zamieszczamy:

Zgodnie z planem przybyłem do Waszyngtonu wieczorem 11.XI.1970 r. Dwa dni spędziłem w Beltsville, U.S. Agricultural Research Center, gdzie dr R.I. Sailer zapoznał mnie z prowadzonymi tam badaniami, a głównie pracami prowadzonymi nad pewnym ryjkowcem, który zawleczony do Ameryki, poważnie zagrażał uprawom lucerny.

W związku z tym, w Stanach prowadzi się szeroko rozbudowane badania z jednej strony nad uzyskaniem roślin odpornych na tego szkodnika, z drugiej zaś introdukuje się jego naturalne pasożyty z Europy. Próby aklimatyzacji introdukowanych pasożytów ponawiano wielokrotnie i ostatnio otrzymano pozytywne rezultaty z trzema pasożytami.

Entomolodzy amerykańscy specjalnie podkreślali /szczególnie dr L. Coles z Moorstown/, że materiał zbierany z dużego areału występowania danych pasożytów, to jest wysoce heterogeniczny, dał dobre wyniki przy introdukcji.

Dr Sailer zapoznał mnie również z własnymi badaniami prowadzonymi nad dwoma gatunkami pluskwiaków. Krzyżując je w warunkach laboratoryjnych udało mu się otrzymać hybrydy posiadające cechy obu gatunków. Możliwe, że w przyszłości uda się otrzymać nowy gatunek pluskwiaków w warunkach laboratoryjnych drogą izolacji przestrzennej krzyżówek. Jest to niewątpliwie duże osiągnięcie potwierdzające fakt, że w warunkach naturalnych ciągle jeszcze istnieje duża szansa powstawania nowych gatunków.

Najdłużej, bo 12 dni, byłem w Columbia, Missouri, Biological Control of Insects Research Laboratory. Od 16 do 21.XI zapoznałem się z tematyką ośrodka i wynikami prac poszczególnych pracowników. Jest to jedyne miejsce na świecie, gdzie nad *Trichogramma* pracuje 9 naukowców.

Oto najważniejsza problematyka prowadzonych tam prac:

1. Hodowla *Sitotroga cerealella*, *Galleria melonella* oraz *Trichoplusiani*.

Zasługują na uwagę badania prowadzone przez dr F. Lawsona nad regulacją temperatury wewnątrz hodowlarek z porażonym ziarnem przy pomocy ogrzewanej wody lub pary wodnej.

Jest to bardzo ekonomiczny sposób regulacji.

2. Określenie powierzchni penetracyjnej pasożytów *Trichogramma*. Opracowano metody pomiaru powierzchni, którą pasożyty są zdolne spenetrować w ciągu swego życia. Metodykę tę można wykorzystać do oceny jakości otrzymanych pasożytów z różnych żywicieli, a także określenia atrakcyjności różnych żywicieli.
3. Taksonomia gatunków występujących w Stanach Zjednoczonych. Dotychczas w Stanach rozróżniano praktycznie dwa gatunki *T. minutum* /jasno zabarwiona/, i *T. semifumatum* /ciemno

zabarwiona/. Obecnie w Columbi L. Ertle rozpoczął wspólnie z dr Nagarkatti /India/ rozpracowywać systematykę tego rodzaju.

4. Wykorzystanie *Trichogramma* do walki z *Pieris rapae* na kapuście oraz *Heliothis zea* na bawełnie i kukurydzy. Należy tu podkreślić bardzo dobre wyniki otrzymane przez zastosowanie *Trichogramma evanescens* jednocześnie ze sztucznym wprowadzeniem *Pieris rapae* na plantacje kapusty. Zwiększając w ten sposób gęstość żywiciela otrzymano około 100% skuteczności w walce ze szkodnikami kapusty.

W dniach 23-24.XI.1970 r. odbyło się w Columbi zebranie, poświęcone podsumowaniu prac prowadzonych nad *Trichogramma* z udziałem ponad 30 pracowników ze Stanów i 3 pracowników pracujących nad *Trichogramma* spoza USA. Ze swej strony przedstawiłem zagadnienie jakości otrzymanych pasożytów w warunkach laboratoryjnych, oraz wpływ pestycydów na różne stadia rozwojowe *Trichogramma*. /Dokładne sprawozdanie z odbytych obrad wraz z wnioskami znajduje się w opracowaniu/.

Tu chciałbym przedstawić tylko niektóre ogólniejsze spostrzeżenia, wynikające z przedstawionych przez uczestników zebrania materiałów:

1. Istnieje nieodzowna konieczność uporządkowania systematyki rodz. *Trichogramma* Westw. oraz ustalenia jednolitych kryteriów taksonomicznych.
2. Istnieje możliwość zwalczania *Pieridae* oraz *Noctuidae* stosując kolonizację okresową *Trichogramma*. Przy odpowiedniej gęstości żywiciela, możemy otrzymać do 100% skuteczności.
3. W wypadku opanowania masowych i tanich metod hodowli naturalnych żywicieli *Trichogramma* w warunkach laboratoryjnych istnieje duże prawdopodobieństwo uzyskania dobrych wyników przez wprowadzenie ich w teren i zasilenia w pokarm naturalnych populacji *Trichogramma*. W ten sposób przeprowadzone wstępne badania na kapuście dały dobre wyniki w walce z *Pieris rapae*.

Uczestniczyłem w obradach kilku sekcji na zjeździe Amerykańskiego Towarzystwa Entomologicznego. W dniu 3.XII na symposium poświęconym *Trichogramma*, przedstawiłem pracę "Factors effecting the effieecency of *Trichogramma* Instroduction".

Z wysłuchanych referatów wyniosłem wrażenie, że obecnie

w Stanach Zjednoczonych duży nacisk kładzie się na ograniczenie - w miarę możliwości - chemicznej ochrony roślin. Jeżeli chodzi o walkę biologiczną, opiera się ona głównie na klasycznej introdukcji pasożytów z różnych krajów świata, a następnie ich rozmnażaniu w warunkach laboratoryjnych i aklimatyzacji w przyrodzie. Przeważnie introdukuje się pasożyty w ślad za zawleczonym fitofagiem. Należy tu podkreślić, że posiadają tu duże doświadczenie i doskonałe wyniki w walce z wieloma szkodnikami.

Ostatnim miejscem mego pobytu w USA było laboratorium Kwarantanny i Introdukcji Pożytecznych Owadów w Moorestown. Prowadzone są tam prace głównie nad pasożytami szkodników zawleczonych do USA oraz ich żywicielami. Ostatnio wiele prac poświęcono pasożytom ryjkowca - szkodnika lucerny.

Należy podkreślić, że chociaż laboratorium to mieści się w starych adaptowanych budynkach, jest funkcjonalnie dobrze rozwiązane i zagospodarowane a prowadzone tam prace są ciekawe tak z punktu widzenia teoretycznego jak i praktycznego.

Z kierownikiem Oddziału Introdukcji Pożytecznych Owadów dr L. Coles przedyskutowałem m.in. sprawę pasożytów stonki ziemniaczanej. Uważa on, że jednym z najbardziej zasługujących na uwagę pasożytów stonki ziemniaczanej /opinię tę podtrzymywali inni entomolodzy/ jest muchówka *Doryphorophaga australis*, gatunek niedawno opisany, szeroko rozprzestrzeniony i najintensywniej porażający stonkę. Dr L. Coles wyraża gotowość wszechstronnej pomocy w wypadku, gdybyśmy w Polsce mieli zamiar przeprowadzić próby aklimatyzacji tego pasożyta. Uważa on jednak, że ażeby otrzymać dobre wyniki, należałoby zebrać materiały z całego arealku występowania tej muchówki, w celu zapewnienia jak najdalej idącej heterozygotyczności zebranego materiału. Lecz to wymagało by wydelegowania z Polski do USA specjalnego człowieka, gdyż oni mogliby zebrać materiał tylko z terenu w pobliżu ich laboratorium.

Uważam, że ponieważ w Polsce stonka jest jednym z najgroźniejszych szkodników, warto skorzystać z ich pomocy i przedsięwziąć próby introdukcji *Doryphorophaga australis*.

/-/ dr Jan Kot'

I Ogólnopolskie Spotkanie Koleopterologów

W dniach 30-31 marca 1971 r. Zarząd Główny PTE zorganizował na terenie Leśnego Zakładu Doświadczalnego SGGW w Rogowie koło Koluszek I Ogólnopolskie Spotkanie Koleopterologów poświęcone "problemom inwentaryzacji koleopterofauny Polski i opracowań taksonomicznych".

W spotkaniu wzięło udział 28 członków PTE z różnych ośrodków naukowych w Polsce.

Obrady otworzył wiceprezes PTE doc.dr habil. Andrzej Szujecki, który powitał w imieniu Zarządu Głównego wszystkich przybyłych oraz odczytał list prof.dra Tadeusza Jaczewskiego - przewodniczącego Zespołu Komitetu Zoologicznego PAN d/s badań fauny Polski - z życzeniami dla uczestników spotkania.

Przewodnictwo na sesji przedpołudniowej objął prof.dr habil. Jan Dominik /Instytut Ochrony Lasu i Drewna SGGW - Warszawa/. Referat pt. "Zasady współpracy koleopterologów przy opracowaniu Katalogu Chrząszczy Polski" wygłosił doc.dr habil. Maciej Mroczkowski /Instytut Zoologiczny PAN - Warszawa/. Referat wywołał ożywioną dyskusję, w której zabrali głos liczni mówcy.

Po przerwie obiadowej uczestnicy spotkania zwiedzili miejscowy park dendrologiczny, Muzeum Przyrodnicze oraz Pracownię Terenową Instytutu Ochrony Lasu i Drewna SGGW.

Obradom popołudniowym przewodniczył doc.dr habil. Wacław Szymczakowski /Zakład Zoologii Systematycznej i Doświadczalnej PAN - Kraków/.

Referat pt.: "Rejonizacja koleopterologiczna Polski" wygłosił doc.dr habil. Jerzy Pawłowski /Zakład Zoologii Systematycznej i Doświadczalnej PAN - Kraków/ po czym odbyła się dyskusja.

W godzinach wieczornych w czasie spotkania koleżeńskie miało miejsce pokaz filmów entomologicznych, zorganizowany przez dr Stanisława Kinelskiego /Instytut Ochrony Lasu i Drewna SGGW - Warszawa/. M.in. wyświetlony został film dra S. Kinelskiego pt. "Spuszczel pospolity - Hylotrupes bajulus F. groźny szkodnik budowli i konstrukcji drewnianych".

W drugim dniu obradom przewodniczył doc.dr habil. Zbigniew Sierpiński /Instytut Badawczy Leśnictwa - Warszawa/.

Wygłoszono i przedyskutowano następujące referaty:

1. "Perspektywy kontynuacji opracowań chrząszczy w "Kluczach

- do oznaczania owadów Polski" - doc.dr habil. Maciej Mroczkowski.
2. "Stan badań nad rodzajem Scolytus w Palearktyce" - doc.dr habil. Jacek Michalski /Instytut Ochrony Lasu WSR - Poznań/.
 3. "Ocena liczebności Carabidae na polach uprawnych" - mgr Teresa Bońkowska /Zakład Agroekologii PAN - Turew pow. Kościan/.
 4. "Znaczenie i wykorzystanie badań agrocenoz dla poznania faunistyki i ekologii biegaczowatych" - dr Janusz Fedorko /Instytut Ziemiaka - Bonin k.Koszalina/.
 5. "O potrzebie i możliwościach uwzględniania infekcyjnych czynników chorobotwórczych w badaniach nad populacjami chrząszczy" - dr Stanisław Bałazy/Wielkopolski Park Narodowy - Puszczykowo pod Poznaniem/.
 6. "Wyniki badań inż. H. Gidaszewskiego nad cetyncami w lasach Wielkopolskiego Parku Narodowego" - dr Stanisław Bałazy.

W godzinach popołudniowych drugiego dnia obrad zabrakł głos doc.dr habil. A. Szujecki, który omówił perspektywę współpracy koleopterologów Polski. Na jego wniosek Uczestnicy Spotkania podjęli dwie Uchwały:

- I. Uczestnicy I Ogólnopolskiego Spotkania Koleopterologów na posiedzeniu, które odbyło się w Rogowie w dniu 31.III.1971 roku postanowili jednogłośnie /28 głosów tak/ utworzyć Sekcję Koleopterologiczną PTE i zwrócić się do ZG PTE o jej zatwierdzenie. Wszyscy obecni w liczbie 28 osób zadeklarowali swój udział w pracy Sekcji.
- II. Uczestnicy spotkania jednogłośnie wybrali przewodniczącym Sekcji dra Andrzeja Warchałowskiego /Instytut Zoologiczny Uniwersytetu Wrocławskiego/ i postanowili zwrócić się do ZG PTE o zatwierdzenie wyboru.

Ponadto uchwalono 10 wniosków oceniających stan rozwoju koleopterologii w Polsce i perspektywy realizacji opracowań monograficznych - Katalogu Chrząszczy Polski i Kluczy do oznaczania.

/-/ Doc.dr habil.A.Szujewki

SKRZYNKA ŁĄCZNOŚCI NAUKOWEJ I OGŁOSZENIA

Biblioteka PTE /Wrocław, ul.Cybulskiego 32/ kupi niektóre przedwojenne tomy Polskiego Pisma Entomologicznego, a mianowicie:

T. 3 nr 1 - 2

T. 10 nr 1, 3 - 4

T. 11 do T. 17 włącznie

Koledzy, którzy mogliby sprzedać te tomy, proszeni są o skontaktowanie się z Biblioteką.

Mgr Andrzej Bohdanowicz /Siedlce, Wyższa Szkoła Nauczycielska/ poszukuje "Kluczy do oznaczania owadów Polski" i atlasów do oznaczania grup zwierząt, głównie stawonogów i mięczaków /kupno lub wymiana za inne "Klucze" i atlasy/.